

Zitierhinweis

Muikku, Jari: review of: Vesa Kurkela, Sävelten markkinat. Musiikin kustantamisen historia Suomessa, Helsinki: SULASOL, 2009, in: ~ Historiallinen Aikakauskirja, 2010, 3, p. 398-399, DOI: 10.15463/rec.1189736799

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

taideteoksina syntyneistä tehdasyhdyskunnista ja tunnettu-jakin esimerkkejä lähestytään uudesta näkökulmasta. Kuvi-tus on myös runsasta, joskin heikkoutena voi nähdä sen, että vertailut teollisen moder-nismin klassikoihin Pohjois-maiden ja Baltian ulkopuolella puuttuvat. Toki kansainväliset aatteet ja yritystoiminnan toi-mintamallit käydään läpi ansiokkaasti, ja loppuluvussa Pohjoismaista ja Baltiasta jä-sentyy selvä kuva osana eu-rooppalaista kehitystä. Tutki-musalueen ulkopuolisten ver-tailukohtien esittämisestä olisi kuitenkin ollut apua. Näin kir-jasta olisi tullut vielä ansiok-kaampi.

Jaakko Autio

Kokonais-esitys musiikki-kustannus-toiminnasta

Vesa Kurkela: Sävelten markkinat. Musiikin kustan-tamisen historia Suomessa. SULASOL 2009. 312 s.

■ Sibelius-Akatemian ja Tam-pereen yliopiston populaari-musiikin tutkimuksen profes-sorin Vesa Kurkelan kirjoitta-ma *Sävelten markkinat* on ensimmäinen yleisesitys suo-malaisen musiikkikustannus-toiminnan kehityksestä

1800-luvun puolivälistä nyky-aikaan saakka.

Saatesanoissa Kurkela sitee-raa kustannusalan sisällä tun-nettua lausahdusta, jonka mu-kaan kustannusala on saman-aikaisesti sekä pörssi että ka-tedraali. Pörssiin viittaa se, että kustantaminen on lähtökohtai-sesti liiketoimintaa, jonka tar-koituksena on tuottaa voittoa. Katedraaliin viittaa puolestaan se, että monilla kustantajilla on perinteisesti ollut myös vahvat aatteelliset ja esteettiset kriteerit sen suhteen, mitä he ovat kulloinkin katsoneet jul-kaisemisen arvoiseksi.

Suuren yleisön ja jopa mu-siikkialan sisällä musiikkikus-tantajan rooli on jäänyt varsin epäselväksi. Suomessa ja muuallakin musiikkikustanta-jan rooli keskittyi aina toisen maailmansodan jälkeiseen ai-kaan saakka nuottien julkaise-miseen. Mitä lähemmäs tätä päivää tullaan, sitä moninai-semmaksi musiikkikustantajan rooli on muuttunut. Painetut nuotit ovat jääneet merkittä-väksi osaksi toimintaa vain tietyillä musiikin osa-alueilla kuten klassisen ja kuoromusiikin piirissä. Kaupallisen toi-minnan painopiste on sen si-jaan siirtynyt teosten saami-seen tallennetuiksi äänitteille, elokuvaan, mainoksiin, TV-oh-jelmiin ja tietokonepeleihin sekä teosten elävien ja säh-köisten viestimien kautta ta-pahtuvien esitysten edistämi-seen.

Kurkela osoittaa myös, kuinka musiikkikustantamisen historia on kulkenut rinnak-kain tekijänoikeuden ja teki-jänoikeuslainsäädännön kehi-tyksen kanssa. Musiikkikustan-tajien liiketoiminta on ollut ja

on edelleen täysin riippuvai-nen teosten tallentamisesta ja esityksistä saatavista tekijänoi-keuskorvauksista.

Kurkela on käyttänyt työ-sään lähdemateriaalina varsin kattavasti musiikin kustannus-toimintaa koskevia ja sitä si-vuavia kotimaisia tutkimuksia ja muuta kirjallisuutta. Tämän lisäksi hän on perehtynyt alku-peräislähteisiin kuten yksittäis-ten musiikkikustantajien arkis-toihin. Erityisesti 1900-luvun jälkipuoliskolla Suomessa harjoitettua kustannustoimintaa käsitteleviä osuuksia elävöittä-vät lukuisat alan keskeisten toimijoiden haastattelut, jotka tuovat ruohonjuuritason näkö-kulmaa historiankirjoitukseen.

Kurkela käsittelee aiheitaan pörssi ja katedraali -vertauk-sen mukaisesti, sillä hän tar-kastelee musiikkikustannus-toimintaa sekä julkaistun sisällön että taloudellisen toiminnan näkökulmista. Sidosaineena hän käyttää kunkin aikakau-den aate- ja kulttuurihistorial-lista kontekstia, mikä asettaa liiketoimintaa ja sisältöä kos-kevat havainnot ja päätelmät lukijalle ymmärrettävämpään valoon.

Mitä lähemmäs tullaan ny-kyäkaa, sitä vähemmän löytyy musiikkikustannustoimintaa koskevia tutkimuksia. Syyksi tähän Kurkela katsoo ensinnä-kin sen, että musiikkiteolli-suutta koskeva tutkimustoi-minta on keskittynyt pitkälti ääniteteollisuuteen. Esimerkik-si kustantaja-käsitettä käyte-tään edelleenkin virheellisesti tahosta, joka vastaa äänitteen tuottamisesta. Suomessa tätä käytäntöä on korostanut mu-siikkikustannustoiminnan kes-kittyminen muutamien harvo-

jen yhtiöiden käsiin ja sen läheinen suhde ääniteyhtiöihin. Toinen syy tutkimuksen vähyteen on Kurkelan mukaan se, että talousasiat eivät ole perinteisesti kuuluneet musiikintutkijoiden vahvuuksiin.

Kurkelan teos tarjoaa hyvän johdannon suomalaisen musiikkikustannustoiminnan historiaan, mutta se ei kuitenkaan ammenna aihettaan tyhjiin. Monet mahdollisen lisätutkimuksen osa-alueet jäävät ymmärrettävistä syistä vähemmälle huomiolle. Esimerkiksi Suo-

malaisen musiikin tiedotuskeskuksen (FIMIC) keskeistä roolia kotimaisen musiikin nuottimateriaalin tuottajana ja levittäjänä ei käsitellä lainkaan.

Musiikkikustannustoiminta elää parhaillaan voimakasta murroskautta, minkä vuoksi teoksessa esitetty alan tulevaisuuden visiointi jää vaatimattomaksi. Kustantajien rooli on vahvistunut kansainvälisillä musiikkimarkkinoilla, kun liiketoiminta on siirtynyt nopeasti fyysisten tallenteiden

kaupasta aineettomien oikeuksien lisensointiin.

Sama koskee myös musiikkikustantajien ja heitä edustavien tekijänoikeusjärjestöjen välisiä suhteita. Monikansalliset kustantajat ovat viime vuosina olleet aktiivisia luodessaan uudenlaisia oikeuksien lisensointi- ja hallinnointiratkaisuja rajat ylittävälle palveluille. Musiikkikustantamisen historiaan on siis tulossa vielä useita kirjoittamattomia jaksoja.

Jari Muikku